

обліку із спрощеним порядком обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та розрахунком фінансових результатів.

Подальша реалізація реформ має забезпечити стабільність в Україні, ставши в той же час запорукою стабільності в Європі. Успішне здійснення реформ дозволить перейти до нового рівня співробітництва між Україною та ЄС, а також сприятиме успішній реалізації концепції зближення України з ЄС. Європейські підприємці підтверджують інтерес західноєвропейських інвесторів до українського ринку і готові будуть прийти в Україну в разі отримання позитивного сигналу про стабільність і незворотність реформ. Необхідно усунути ті перешкоди на шляху іноземних інвестицій, які сьогодні ще мають місце в Україні. Вирішення цих проблем та забезпечення повного виконання УПС дозволить Україні відкрити шлях до інвестицій і позитивна реакція інвесторів буде негайною.

Література

1. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. № 1629-IV [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua> — Назва з титул. екрана.
2. Послання Президента України до Верховної Ради України «Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002—2011 роки» від 30.04.2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.uazakon.com/time2004/period73.htm

Бойко К. В., аспірант,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

АДАПТАЦІЯ ВИМОГ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ХЕДЖУВАННЯ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Бухгалтерський облік та фінансова звітність підприємств різних країн мають свої особливості, що зумовлено соціальними, економічними та політичними факторами. Відмінності в підходах до змісту фінансової звітності значно ускладнювали аналіз інформації та прийняття управлінських рішень. З розвитком мі-

жнародної торгівлі, появою багатонаціональних компаній і глобалізацією ринків, капіталу, виникла потреба в гармонізації фінансової звітності компаній різних країн. З цією метою з середини 70-х років XIX ст. розробляються та впроваджуються в облікову практику міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, до 2001 року — міжнародні стандарти бухгалтерського обліку).

Впровадження Правил обліку хеджування Ради зі стандартів фінансового обліку США (РСФО США) та пізніше Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (МСБО) 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» [1] Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (РМСБО) було реакцією на позабалансове використання похідних фінансових інструментів та відсутність інформації про проведення такого роду операцій у фінансовій звітності.

В Україні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про хеджування визначає положення (стандарту) бухгалтерського обліку (П(С)БО) 13 «Фінансові інструменти» [2].

Не дивлячись на певні відмінності у облікових стандартах України та МСФЗ, відображення у обліку операцій хеджування вимагає визнання чистого прибутку чи збитку від інструменту та об'єкту хеджування в один і той же час, оскільки передбачається, що зміни у справедливій вартості чи грошовому потоці об'єкту хеджування відбуваються одночасно зі відповідними змінами інструменту хеджування.

Спільним також є встановлення вимог, які мають задовольняти операції з похідними фінансовими інструментами, для їх відображення як операцій хеджування у бухгалтерському обліку та звітності та припинення ведення обліку хеджування.

Детальніше порівняння облікових стандартів України та МСФЗ щодо визнання та відображення у обліку відносин хеджування здійснюємо щодо наступних аспектів відносин хеджування: об'єкт хеджування, інструмент хеджування, класифікація хеджування, ефективність хеджування, відображення у обліку.

Об'єктом хеджування визнається актив, зобов'язання або майбутня операція, що створюють для підприємства ризик зміни справедливої вартості цих активів і зобов'язань або зміни грошових потоків від них. Імовірність здійснення прогнозованої операції, визначеної об'єктом хеджування, повинна бути високою.

На відміну від П(С)БО 13 МСБО 39 дозволяє визначати в якості об'єкту хеджування також групу активів, зобов'язань, високо ймовірних прогнозованих операцій або чистих інвестицій у законну господарську операцію або частину портфеля фінансових активів чи фінансових зобов'язань [2].

П(С)БО 13 встановлює, що інструментом хеджування може призначатися похідний фінансовий інструмент, фінансовий актив чи фінансове зобов'язання. Міжнародні стандарти фінансової звітності розширюють коло інструментів хеджування, визначаючи, що для цілей хеджування можна використовувати частку інструменту хеджування, таку як 50 % умовної суми контракту. Також, відповідно до МСБО 39, інструментом хеджування одного ризику можна призначати два або кілька похідних інструментів або їх часток. Один похідний інструмент може визначатися в якості інструменту хеджування кількох ризиків, за умови, якщо дані ризики чітко ідентифіковані, за кожним з них можна оцінити ефективність та існує можливість показати, що даний інструмент хеджує конкретні позиції ризику [1]. Проте існує обмеження щодо періоду на який призначається інструмент хеджування. Чітко прописано, що фінансовий інструмент не може призначатися інструментом хеджування лише на частину часу, протягом якого він перебуває у обігу.

На відміну від П(С)БО 13 у МСБО 39 визначено обмеження щодо призначення непохідного фінансового активу чи зобов'язання інструментом хеджування. Їх можна призначати інструментами хеджування лише для хеджування валютного ризику.

МСФЗ та П(С)БО України виділяють три види відносин хеджування: хеджування справедливої вартості, хеджування грошових потоків, хеджування фінансових інвестицій у господарські одиниці за кордоном. У МСБО 39 замість терміну «фінансова інвестиція» використовується термін «чиста інвестиція».

Відповідно до МСБО 39, на відміну від П(С)БО 13, хеджування ризику невизнаної твердої угоди також може бути кваліфіковане як хеджування грошових потоків, так і хеджування справедливої вартості.

Однією з найважливіший умов проведення хеджування, згідно з П(С)БО 13, є визначення ефективності хеджування шляхом розрахунку коефіцієнта ефективності хеджування. МСБО 39 не вимагає застосування конкретного методу для оцінки ефективності хеджування, лише зазначається, що зміни справедливої вартості чи грошових потоків об'єкту хеджування, спричинені конкретним ризиком, повинні ефективно компенсуватися. Пропонується

кілька альтернатив, вибір яких залежить від природи ризику, що хеджується, та обраного інструменту хеджування.

Відображення в обліку змін справедливої вартості об'єкта та інструмента хеджування залежить від виду відносин хеджування та значення ефективності хеджування. Рекомендації П(С)БО 13 щодо обліку хеджування справедливої вартості по своїй суті є тожніми МСБО 39, але менш детальними та зрозумілими для його практичного застосування.

Вимоги П(С)БО 13 щодо відображення хеджування ризику, пов'язаного з прогнозованою операцією, відмінні від МСБО 39 і визначають, що в разі визнання активу або зобов'язання внаслідок хеджування твердого контракту або прогнозованої операції сума зміни балансової вартості відповідного об'єкта хеджування грошових потоків, відображена у складі власного капіталу, приєднується до первісної вартості визнаних фінансових активів або фінансових зобов'язань з одночасним зменшенням власного капіталу [2]. На нашу думку, некоректним є твердження щодо визнання фінансових активів чи зобов'язань, тому що залишається питання, як відображати визнання нефінансових активів чи зобов'язань.

Отже, детальне порівняння вимог П(С)БО та МСФЗ, показало що в цілому методика відображення операцій хеджування є подібною. Основні відмінності полягають передусім у різних підходах до оцінки ефективності хеджування, можливості хеджування чистих позицій та призначенні інструменту хеджування. Адаптація національних стандартів з обліку хеджування відповідно до МСФЗ полягатиме передусім у розробці керівництва з відображення операцій хеджування на рахунках бухгалтерського обліку, яке усуне неоднозначності та протиріччя, що існують у П(С)БО.

Література

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» // Фінансові інструменти. Звітність та бухгалтерський облік (грудень 2006): керівництво для користувачів щодо офіц. тексту МСБО 32, МСБО 39 та МСФЗ 7 [Пер. з англ.]. — К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2007. — С. 111—482.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 р. № 559 (із змінами) / Міністерство фінансів України // Офіційний вісник України. — 2001 р. — № 52. — 183 с. — (Нормативний документ).